

ZAKON O PROSTOVOLJSTVU - PREDLOG

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (namen zakona)

S tem zakonom se določajo skupni in splošni minimalni pogoji organiziranega prostovoljstva, kot ga opredeljuje ta zakon, ter vloga države, regionalnih in lokalnih skupnosti, nevladnih organizacij in drugih organizacij, ki delujejo na področju prostovoljstva in pri vzpodbujanju in razvoju prostovoljstva.

2. člen (pomen prostovoljstva)

Prostovoljstvo je dejavnost posameznikov oziroma posameznic, ki omogoča izboljšanje kakovosti življenja posameznikov in družbenih skupin ter prispeva k razvoju bolj plemenite, humane in enakopravne družbe, posamezniki pa skozi prostovoljstvo kot višjo obliko vključenosti v družbena dogajanja izpolnjujejo svoj občutek socialne odgovornosti ter pridobijo nova znanja in izkušnje, ki prispevajo k osebni rasti posameznika.

3. člen (prostovoljsko delo kot skupni in javni interes)

Republika Slovenija spodbuja in zagotavlja spodbudno okolje za prostovoljstvo kot pomembno družbeno vrednoto, ki je v skupnem in javnem interesu, ker:

- spodbuja razvoj človeških potencialov,
- izboljšuje kvaliteto življenja,
- deluje preventivno in pripomore k ohranjanju življenj,
- krepi solidarnost,
- je učni proces,
- zagotavlja družbeno kohezivnost,
- je vzajemno koristno in
- dostopno vsem pod enakimi pogoji.

4. člen (prepoved diskriminacije)

(1) Posameznik, ki želi prostovoljsko delati, pri sprejemu in med izvajanjem prostovoljskega dela ne sme biti postavljen v neenakopraven položaj zaradi spola, rase ali etničnega porekla, barve kože, starosti, zdravstvenega stanja oziroma invalidnosti, verskega, političnega ali drugega prepričanja, nacionalnega in socialnega porekla, družinskega statusa, premoženjskega stanja, invalidnosti, starosti, spolne usmerjenosti ali zaradi drugih osebnih okoliščin.

(2) Prostovoljska organizacija usmerja prostovoljce v prostovoljsko delo skladno z njenimi cilji in dejavnostjo, željami prostovoljca ter naravo in zahtevnostjo prostovoljskega dela.

5. člen (prepoved zlorabe prostovoljstva)

Prepovedano je prostovoljsko delo, s katerim se zamenjuje delo delavcev zaposlenih v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja.

6. člen
(uporaba izrazov in razmerje do drugih zakonov)

(1) V zakonu uporabljeni izrazi, zapisani v moški spolni slovnični obliki, se uporabljajo kot nevtralni za ženske in moške.

(2) Kot prostovoljsko delo šteje tudi prostovoljsko delo, ki ima značilnosti, opredeljene v tem zakonu, tudi če je v drugem predpisu poimenovano z izrazom »prostovoljno delo«.

(3) Če so določbe posebnega zakona, drugega predpisa ali mednarodne pogodbe, ki ureja določeno področje prostovoljstva, glede posameznih pravic prostovoljcev zanj ugodnejše, se glede teh pravic uporabljajo določbe posebnega zakona, predpisa ali mednarodne pogodbe.

II. OPREDELITEV POJMOV

7. člen
(prostovoljstvo)

(1) Prostovoljstvo so aktivnosti, ki jih po svoji svobodni odločitvi in brez pričakovanja materialnih koristi zase opravlja posameznik v lastno dobro, dobro drugih, ali za skupno javno korist v okviru nepridobitnih dejavnosti.

(2) Posameznik, ki opravlja prostovoljsko delo, je prostovoljec.

8. člen
(organizirano prostovoljstvo)

Za organizirano prostovoljstvo se šteje prostovoljstvo, ki se izvaja v okviru prostovoljskih organizacij, kot jih opredeljuje 10. člen.

9. člen
(posebne kategorije prostovoljcev)

Mladoletne osebe in osebe, ki jim je delno ali v celoti odvzeta poslovna sposobnost so lahko prostovoljci le pod mentorstvom in lahko opravljajo le tako prostovoljsko delo, ki je primerno njihovi starosti in psihofizičnim zmožnostim, prostovoljci do 15. leta pa predvsem tako prostovoljsko delo vzgojne narave, ki prispeva k njihovem osebnostnemu razvoju.

10. člen
(prostovoljske organizacije)

(1) Prostovoljske organizacije so pravne osebe, katerih delovanje je po zakonu opredeljeno kot nepridobitno ter cerkve in verske skupnosti oziroma njihovi sestavni deli, ki imajo pravno osebnost po zakonu, ki ureja njihovo delovanje, ki zbirajo in usposablajo prostovoljce za prostovoljsko delo v korist te organizacije ali za druge organizacije, in organizacije v korist katerih se opravlja prostovoljsko delo.

(2) Če sta v zvezi z izvajanjem prostovoljskega dela udeleženi dve organizaciji (organizacija, ki zbira prostovoljce, jih usposablja in organizira prostovoljsko delo) in organizacija, v korist katere se prostovoljsko delo opravlja, se morata organizaciji dogovoriti glede izvrševanja dolžnosti do prostovoljca, kot jih določa ta zakon.

III. POGOJI OPRAVLJANJA PROSTOVOLJSKEGA DELA

11. člen (pravice prostovoljca)

Pravice prostovoljca so:

1. da je predhodno seznanjen z vsebino in pogoji prostovoljskega dela ter s pravicami, ki mu kot prostovoljcu pripadajo po tem ali posebnem zakonu,
2. da je deležen ustreznega usposabljanja za prostovoljsko delo in drugega izobraževanja v zvezi s prostovoljskim delom,
3. da je med trajanjem prostovoljskega dela deležen mentorstva,
4. da ima zagotovljeno ustrezno varnost in zdravje pri delu,
5. da aktivno sodeluje v zadevah, ki vplivajo na prostovoljsko delo,
6. da odkloni delo, ki se mu zdi moralno nesprejemljivo ali je v nasprotju z določili tega zakona,
7. da prejme potrdilo o opravljenem prostovoljskem delu,
8. pravica do pritožbe na najvišji organ upravljanja ali od njega pooblaščen organ v prostovoljski organizaciji,
9. druge pravice, ki jih določa ta zakon.

12. člen (dolžnosti prostovoljca)

(1) Prostovoljec mora prostovoljsko delo opravljati skrbno, spoštovati pravila delovanja prostovoljske organizacije, v korist katere opravlja prostovoljsko delo in kodeks etike za opravljanje prostovoljskega dela.

(2) Če prostovoljska organizacija tako zahteva, je prostovoljec dolžan pri prostovoljskem delu uporabljati identifikacijski znak organizacije, ki izkazuje, da gre za prostovoljca.

(3) Prostovoljec mora kot zaupne varovati podatke, ki jih kot take določi organizacija, v korist katere opravlja prostovoljsko delo.

13. člen (dolžnosti prostovoljskih organizacij)

Prostovoljska organizacija je dolžna zagotavljati pravice prostovoljca iz 11. člena.

14. člen (dogovor o prostovoljskem delu)

(1) Prostovoljsko delo se izvaja na podlagi dogovora med prostovoljcem in prostovoljsko organizacijo.

(2) Dogovor iz prejšnjega odstavka mora biti sklenjen v pisni obliki v naslednjih primerih:

- v primeru prostovoljskega dela v tujini,
- če to zahteva prostovoljec ali prostovoljska organizacija.

(3) Dogovor mora vsebovati:

- določila o času trajanja in kraju prostovoljskega dela, če gre za prostovoljsko delo v tujini pa tudi o nastanitvi in vzdrževanju prostovoljca,
- kratek opis prostovoljskega dela,
- določila o načinu izvajanja medsebojnih pravic in dolžnosti.

15. člen
(prekinitev dogovora)

(1) Prostovoljec ima pravico, da predčasno prekine dogovor o prostovoljskem delu, tako da to sporoči prostovoljski organizaciji.

(2) Prostovoljska organizacija lahko predčasno prekine dogovor, če prostovoljec huje krši dogovor ali obveznosti iz 12. člena tega zakona ali če organizacija ne more več zagotavljati pogojev za opravljanje prostovoljskega dela v skladu s tem zakonom.

16. člen
(usposabljanje prostovoljca)

(1) Usposabljanje prostovoljca zajema:

- teoretično in praktično seznanitev prostovoljca z vsebino prostovoljskega dela,
- seznanitev prostovoljca s prostovoljsko organizacijo v okviru ali v korist katere bo delal, njenim delovanjem ter njenimi splošnimi akti,
- seznanitev prostovoljca o njegovih pravicah v zvezi z opravljanjem prostovoljskega dela.

(2) Usposabljanje je dolžna zagotoviti prostovoljska organizacija v okviru svojih možnosti in je za prostovoljca brezplačno.

17. člen
(mentorstvo)

Prostovoljska organizacije je dolžna organizirati sistem mentorstva in skrbeti za usposabljanje mentorjev.

18. člen
(povračilo stroškov)

(1) Prostovoljska organizacija je dolžna, če z dogovorom ni drugače dogovorjeno, prostovoljcu povrne naslednje stroškov:

- stroške prevoza in prehrane v zvezi z izvajanjem prostovoljskega dela v skladu z Uredbo Vlade RS, ki določa višino povračil stroškov v zvezi z delom in drugih dohodkov, ki se ne všttevajo v davčno osnovo,
- stroške, povezane s potjo in bivanjem v tujini, če gre za prostovoljsko delo v tujini.

(2) Prostovoljska organizacija lahko prostovoljcu izplača tudi nadomestilo za druge pavšalne stroške v denarni, materialni ali nematerialni obliki.

(3) Glede povrnitve stroškov se lahko prostovoljec in prostovoljska organizacija dogovorita z dogovorom.

(4) Stroški iz 1. odstavka tega člena in nadomestilo iz 2. odstavka tega člena do višine 90% denarne socialne pomoči v RS za pretekli mesec na mesečnem nivoju, pri čemer dnevno izplačilo ne sme preseči 1/30 tega zneska, so dohodki prostovoljca, ki se ne všttevajo v osnovo za odmero dohodnine.

Varianta: Stroški iz 1. odstavka tega člena so dohodki prostovoljca, ki se ne všttevajo v osnovo za odmero dohodnine. Najvišji znesek nadomestila iz 2. odstavka tega člena, ki se prostovoljcu ne vštteva v osnovo za odmero dohodnine določi Vlada RS s posebno uredbo.

(5) Prostovoljska organizacija glede izplačil prostovoljcu, ki se po tem členu ne všttevajo v davčno osnovo za odmero dohodnine ni zavezana plačati davkov ali prispevkov.

19. člen
(potrdilo)

Prostovoljska organizacija je na zahtevo prostovoljca dolžna izdati prostovoljcu potrdilo o opravljenem prostovoljskem delu, ki mora vsebovati naziv in sedež prostovoljske organizacije, ime in priimek ter rojstne podatke prostovoljca, trajanje in količina opravljanega prostovoljskega dela, kratek opis prostovoljskega dela ter navedbo morebitnih spretnosti in znanj, ki jih je prostovoljec pridobil s prostovoljskim delom. Prostovoljska organizacija lahko navedene podatke vpiše tudi v drug ustrezen dokument, s katerim posameznik izkazuje opravljeno prostovoljsko delo.

20. člen
(obravnavanje pritožb)

Prostovoljska organizacija mora imeti z aktom določen postopek s pritožbo prostovoljca.

IV. PRAVICE IZ SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

21. člen
(zavarovanje za primer poškodbe pri delu)

Prostovoljska organizacija zavaruje prostovoljca za čas opravljanja prostovoljskega dela za primer poškodbe pri delu, če z dogovorom iz 14. člena tega zakona ni drugače dogovorjeno.

22. člen
(zavarovanje za primer brezposelnosti)

(1) Prostovoljcu zaradi opravljanja prostovoljskega dela ne prenehajo pravice iz zavarovanja za primer brezposelnosti, ki jih ima ob izpolnjevanju pogojev v skladu z zakonom.

(2) Prostovoljec je dolžan o opravljanju prostovoljskega dela v skladu s tem zakonom pisno obvestiti zavod RS za zaposlovanje, ki to okoliščino ustrezno upošteva pri izpolnjevanju obveznosti prostovoljca po zakonu, ki ureja zaposlovanje in zavarovanje za primer brezposelnosti.

23. člen
(zdravstveno zavarovanje prostovoljca v tujini)

Če se prostovoljec napoti na prostovoljsko delo v tujino mora biti predhodno urejeno zdravstveno zavarovanje.

24. člen
(zavarovanje odgovornosti)

Za škodo, ki jo povzroči prostovoljec tretjim osebam odgovarja prostovoljska organizacija v skladu s predpisi, ki urejajo obligacijska razmerja. Prostovoljske organizacije lahko zavarujejo svojo odgovornost za ravnanje prostovoljcev do tretjih oseb.

V. VLOGA DRŽAVE IN LOKALNIH SKUPNOSTI PRI RAZVOJU PROSTOVOLJSKEGA DELA

25. člen

(vloga države, regionalnih in lokalnih skupnosti)

(1) Na področju prostovoljskega dela država preko vlade, ministrstev in njihovih organov, regionalne in lokalne skupnosti pa preko svojih organov spodbujajo prostovoljsko delo in ustvarjajo pravne podlage in materialne pogoje za njegov razvoj, predvsem pa:

- izvaja ukrepe za vzpodbujanje in razvoj ter družbeno prepoznavnost prostovoljstva,
- vključuje prostovoljstvo kot družbeno vrednoto v vzgojno izobraževalni sistem,
- evidentira in vrednoti prostovoljsko delo kot materialni prispevek prostovoljcev in prostovoljskih organizacij ter vrednoti tudi systemske dokumente prostovoljskih organizacij, ki prispevajo k razvoju prostovoljstva,
- vzpostavlja ugodne materialne pogoje ter pravne podlage za izvajanje in razvoj prostovoljskega dela,
- pospešuje razvoj prostovoljskega dela v nevladnih organizacijah in v javnem sektorju, kakor tudi prostovoljsko delo tujcev enakomerno na vseh področjih prostovoljskega dela,
- pospešuje povezovanje in razvoj mrež prostovoljskih organizacij,
- zagotavlja finančna sredstva za subvencioniranje stroškov prostovoljskega dela in za razvoj prostovoljskega dela na nacionalni, regionalni in lokalni ravni ter delovanja mrež prostovoljskih organizacij,
- vzpodbuja subvencioniranje javnih prevozov, kulturnih prireditev, jezikovnih tečajev povezanih s prostovoljskim delom, bivanja prostovoljcev v študentskih domovih in podobno,
- vzpodbuja in stimulira delodajalce, da v okviru svoje družbene odgovornosti podpirajo razvoj prostovoljstva v lokalnih okoljih in pri zaposlovanju prepoznava prostovoljstvo kot kvalitetne delovne izkušnje.

(2) Za evidentiranje opravljenega prostovoljskega dela je pristojen Statistični urad RS.

26. člen

(pristojno telo za izvajanje zakona)

(1) Za izvajanje nalog iz 25. člena je pristojno *telo za nevladne organizacije*, pri katerem se oblikuje poseben oddelek za prostovoljstvo, ki izvaja predvsem naslednje naloge:

- oblikuje in izvaja ukrepe za izpolnjevanje nalog iz 25. člena,
- sodeluje pri pripravi, izvajanju in vrednotenju politik, predpisov in ukrepov, ki urejajo oz. vplivajo na delovanje prostovoljcev in prostovoljskih organizacij in skrbi za izvajanje načela vključevanja prostovoljstva,
- s podzakonskim aktom oblikuje merila za evidentiranje prostovoljskih organizacij in njihovih mrež,
- evidentira prostovoljske organizacije in opravljeno prostovoljsko delo,
- izvaja nadzor nad izvajanjem tega zakona in v zvezi s tem na pobudo prostovoljca ali prostovoljske organizacije izdaja mnenja s priporočili

(2) Oddelek je pri svojih odločitvah vezan na obvezujoče mnenje *Povezovalnega odbora za prostovoljstvo pri telesu za nevladne organizacije*, ki je sestavljen iz sodega števila predstavnikov, pri čemer mora biti polovica predstavnikov s strani prostovoljskih organizacij, ki jih na podlagi izvedenega postopka izbire predlaga nacionalna mreža (*ali mreže*) prostovoljskih organizacij.

(3) S koncesijsko pogodbo se lahko izvajanje posameznih nalog iz prvega odstavka prenese na nacionalno mrežo prostovoljskih organizacij.

(4) Vsi državni organi in organi regionalnih in lokalnih skupnosti so dolžni pred sprejemom predpisov in ukrepov glede prostovoljskega dela in za izvajanje namena tega zakona sodelovati z mrežami prostovoljskih organizacij na svojem nivoju in v ta namen:

- zagotavljati sodelovanje predstavnikov teh mrež pri obravnavi navedenih vsebin;
- določiti način sodelovanja predstavnikov mrež v svojih aktih;
- obvestiti mreže prostovoljskih organizacij na svojem nivoju ter se opredeliti do njihovih stališč in pripomb.

27. člen

(mreže prostovoljskih organizacij)

(1) Mreža prostovoljskih organizacij je povezava prostovoljskih organizacij, ki se povezujejo zaradi uresničevanja svojih interesov na področju prostovoljskega dela in je izkazana s formaliziranim pristopom posamezne prostovoljske organizacije k mreži. Prostovoljska organizacija, ki organizira in koordinira mrežo je nosilec prostovoljske mreže.

(2) Mreže prostovoljskih organizacij se oblikujejo na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, lahko tudi po dejavnostih, pri čemer se mreže na območju lokalne skupnosti združujejo v mrežo na regionalni ravni, mreže na regionalni ravni pa v mrežo na nacionalni ravni.

(3) Mrežo prostovoljskih organizacij po vnaprej določenih merilih evidentira *telo za nevladne organizacije*, pri čemer je lahko na nivoju lokalne skupnosti, nivoju regije in na nacionalnem nivoju evidentirana le ena mreža prostovoljskih organizacij. (*varianta: več mrež na posameznem nivoju*)

(4) Mreža prostovoljskih organizacij ni pravna oseba, njene interese pa zastopa predstaviško telo prostovoljskih organizacij, katerega predstavnike po preglednem postopku imenujejo prostovoljske organizacije vključene v to mrežo, po položaju pa je član tega telesa tudi predstavnik prostovoljske organizacije - nosilca prostovoljske mreže.

(5) Mreža (*mreže*) prostovoljskih organizacij na nacionalnem nivoju sprejme kodeks prostovoljskega dela.

28. člen

(subvencioniranje stroškov prostovoljskega dela)

(1) Vlada, regionalne in lokalne skupnosti, na območju katerih imajo prostovoljske organizacije svoj sedež, zagotavljajo sredstva za pokrivanje:

- stroškov zavarovanj prostovoljcev,
- stroškov usposabljanja in izobraževanja prostovoljcev,
- stroškov organiziranja prostovoljskega dela, mentorstva in promocije prostovoljstva,
- stroškov ukrepov zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu za prostovoljce,
- delovanja mrež prostovoljskih organizacij,
- drugih stroškov, ki jih imajo prostovoljske organizacije z organiziranjem in izvajanjem prostovoljskega dela.

(*varianta: ločiti katere stroške pokriva država, regija ali lokalna skupnost*)

(2) Subvencioniranje stroškov iz prvega odstavka tega člena se izvaja na podlagi javnih razpisov v skladu s predpisi, ki urejajo subvencioniranje iz javnih sredstev.

(3) Pri oblikovanju javnih razpisov za programe ali projekte, ki predvidevajo vključevanje prostovoljcev, so dolžni naročniki omogočiti prijavo vsem prostovoljskim organizacijam in priznavati oziroma upoštevati stroške, ki jih ima prostovoljska organizacija s prostovoljskim delom.

VII. KONČNA DOLOČBA

29. člen
(uveljavitev zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.